

SAUDI VISION 2030: โอกาสและความท้าทายของเศรษฐกิจไทย
SAUDI VISION 2030: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES OF THAI ECONOMIC.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

SAUDI VISION 2030: โอกาสและความท้าทายของเศรษฐกิจไทย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

SAUDI VISION 2030: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES OF THAI ECONOMIC.

KORNIKANOK KONGNOOM

A Master's Project Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF POLITICAL SCIENCE
(Diplomacy and International Relations)
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

สารนิพนธ์

เรื่อง

SAUDI VISION 2030: โอกาสและความท้าทายของเศรษฐกิจไทย

ของ

กรรณก คงนุ่ม

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพิมพ์ ศรีปลั่ง)

(อาจารย์ ดร.เอนกชัย เรืองรัตนากว)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.มานชญ์ อารีย์)

ชื่อเรื่อง	SAUDI VISION 2030: โอกาสและความท้าทายของเศรษฐกิจไทย
ผู้วิจัย	กรกนก คงนุ่ม
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ศิพิมพ์ ศรีบัลลังก์

เจ้าชายมุฮัมมัด บิน ซัลมาน บิน อับดุลอะซีซ อัลซะอูด มกุฎราชกุมาร รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย ประกาศวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 หรือ Saudi Vision 2030 เมื่อปี 2559 ถือเป็นกาเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของซาอุดีอาระเบีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพิงรายได้จากอุตสาหกรรมน้ำมัน รวมทั้งฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศต่างๆ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค รวมถึงการฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย ในสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นำมาซึ่งความร่วมมือระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบียทั้งระดับทวิภาคี และระดับพหุภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ Saudi Vision 2030 ในมิติทางเศรษฐกิจ รวมถึงโอกาสและความท้าทายในการดำเนินการทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย ผ่านโครงการต่างๆ ของ Saudi Vision 2030 จากกรวิเคราะห์วิสัยทัศน์ฯ ฉบับภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า ไทยมีโอกาสความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญ 5 ประการ คือ การค้าและการส่งออก การบริการทางการแพทย์ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง การแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับพลังงานหมุนเวียน และตลาดแรงงาน ขณะที่ไทยยังคงมีความท้าทาย 2 ประการสำคัญ คือ ชีตความสามารถของไทยในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น และการควบคุมประสิทธิภาพหรือคุณภาพของสินค้าและบริการ และมาตรการจ้างงานประชาชนภายในประเทศของซาอุดีอาระเบีย (Saudization)

คำสำคัญ : ซาอุดีวิชัน 2030 การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ

Title	SAUDI VISION 2030: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES OF THAI ECONOMIC.
Author	KORNKANOK KONGNOOM
Degree	MASTER OF POLITICAL SCIENCE
Academic Year	2023
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Sipim Sornbanlang

His Royal Highness Crown Prince Mohammed Bin Salman Bin Abdulaziz Al Saud, the Deputy Prime Minister, and the Minister of Defense of the Kingdom of Saudi Arabia, announced Saudi Vision 2030 in 2016 which was considered to be an important change for Saudi Arabia. The objective is to change the direction of national development towards economic liberalization in order to increase economic diversity, reduce reliance on income from the oil industry and also restoring diplomatic relations with various countries to reduce conflict inside and outside the region. During the General Prayut Chan-o-cha's government era, Saudi Arabia restored diplomatic relations with Thailand and it led to cooperation between Thailand and Saudi Arabia at the bilateral and multilateral levels, especially economic cooperation. This study aims to study Saudi Vision 2030 in the economic dimension, including opportunities and challenges in implementing an economic relationship between Thailand and Saudi Arabia through various projects of Saudi Vision 2030 from the analysis of the vision, which will be published in English. The results found that Thailand had five important economic cooperation opportunities as trade and exports, medical services, tourism and related service businesses; to exchange knowledge about renewable energy and the labor market. Meanwhile, Thailand still has two major challenges as Thailand's ability to accommodate the increasing number of tourists and control the efficiency or quality of products and services and Saudization which measures to employ people within the country of Saudi Arabia.

Keyword : Saudi Vision 2030 Economic liberalization

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพิมพ์ ศรีบัลลังก์ อาจารย์ที่ปรึกษาในการจัดทำสารนิพนธ์ ขอบพระคุณอาจารย์ที่มอบอิสระอย่างเต็มที่แก่ผู้เขียนในการศึกษาหัวข้อและประเด็นที่สนใจ พร้อมทั้งให้ความอนุเคราะห์ชี้แนะแนวทาง ให้คำแนะนำอย่างเอาใจใส่ และช่วยเหลือผู้เขียนมาโดยตลอด สารนิพนธ์ฉบับนี้จึงสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิชญ์ อารีย์ กรรมการสอบที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขเล่มสารนิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมทั้งเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในประเด็นที่ศึกษา เพื่อให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เกิดประโยชน์สูงสุด กราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.เอกชัย เรืองรัตนกร ประธานกรรมการ ที่กรุณามอบข้อเสนอแนะและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณครอบครัวที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านการเรียน รวมถึงเพื่อนสนิทมิตรสหาย และเพื่อนร่วมชั้นเรียนระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รุ่นที่ 1 ที่คอยผลักดันและมอบกำลังใจจนทำให้ผู้เขียนสามารถก้าวข้ามอุปสรรคและข้อจำกัดของตนเองจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

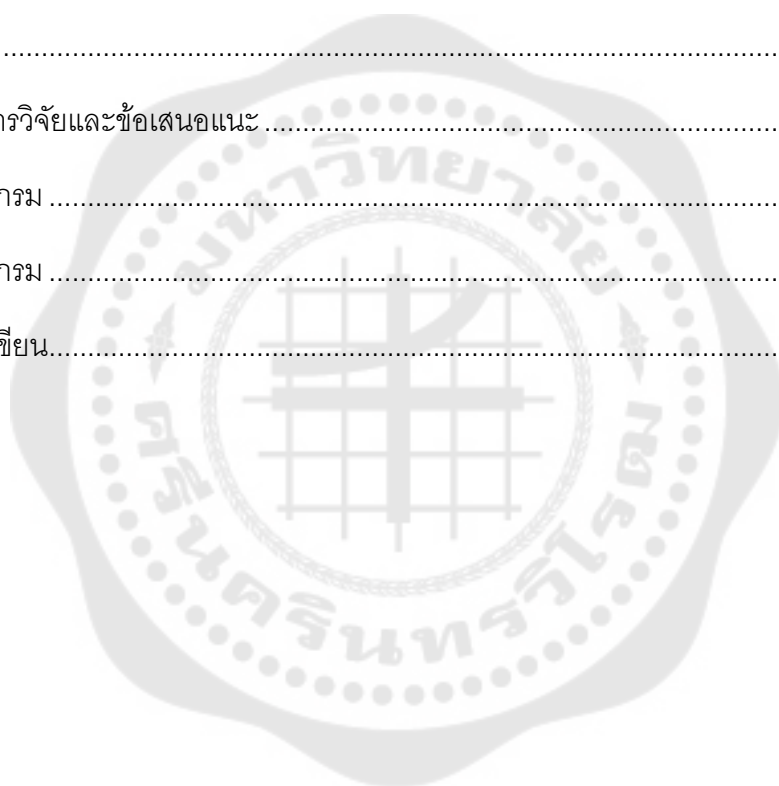
สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบคุณตนเอง ที่ยึดมั่นในความฝันของตนเอง โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ต้องเผชิญจนสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดและพัฒนาศักยภาพของตนเองจนสามารถสำเร็จการศึกษาในระยะเวลาที่กำหนด ผู้เขียนคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสารนิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน แวดวงการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและเศรษฐกิจของไทยอยู่ไม่มากนักน้อย หากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้เขียนกราบขออภัยและยินดีน้อมรับข้อผิดพลาดเพื่อนำไปปรับปรุงต่อไป

กรกนก คงน่วม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1	1
ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	1
ภูมิหลังความสัมพันธ์ระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย	3
ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบียในปัจจุบัน	4
การทบทวนวรรณกรรม.....	6
คำถามการวิจัย.....	8
สมมติฐาน.....	8
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
ระเบียบวิธีวิจัย.....	9
เค้าโครงการนำเสนอ	9
บทที่ 2.....	11
ทฤษฎีและกรอบแนวคิด	11
1. ทฤษฎีเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Liberalism)	11
2. ทฤษฎีความหลากหลายทางเศรษฐกิจ (Economic Diversification)	15

3. กรอบแนวคิด SWOT Analysis	16
บทที่ 3.....	18
Saudi Vision 2030	18
บทที่ 4.....	24
โอกาสและความท้าทายของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย.....	24
2. ความท้าทายของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย.....	28
บทที่ 5.....	30
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	30
บรรณานุกรม	32
บรรณานุกรม	33
ประวัติผู้เขียน.....	38

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิด SWOT	24
---	----

สารบัญรูปภาพ

หน้า

No table of figures entries found.

บทที่ 1

ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

เจ้าชายมุฮัมมัด บิน ซัลมาน บิน อับดุลอะซีซ อัลซะอูด มกุฎราชกุมาร รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย ประกาศวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 หรือ Saudi Vision 2030 เมื่อปี 2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพารายได้จากอุตสาหกรรมน้ำมัน รวมทั้งฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศต่างๆ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค ภายใต้การกำกับดูแลของสภากิจการเศรษฐกิจและการพัฒนา (Council of Economic and Development Affairs: CEDA) ซึ่งมีการประเมินการทำงานของโครงการและแผนงานต่างๆ เป็นระยะ (รุ่งฤทธิ เพ็ชรรัตน์, 2565)

อย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ระหว่างซาอุดีอาระเบียและสหรัฐอเมริกาถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการประกาศวิสัยทัศน์ฯ เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศในครั้งนี้ เนื่องจากทั้ง 2 ประเทศมีความสัมพันธ์แบบ “น้ำมันแลกความมั่นคง” (Oil for Security) หรือ การนำน้ำมันมาเป็นหลักประกันความมั่นคง โดยซาอุดีอาระเบียช่วยจัดหาน้ำมันให้กับสหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตร เพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับราคาน้ำมันโลก ซึ่งซาอุดีอาระเบียต้องรับชำระค่าน้ำมันจากลูกค้าทั้งหมดเป็นสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่สหรัฐอเมริกาสร้างฐานทัพและเป็นพันธมิตรด้านความมั่นคงของซาอุดีอาระเบีย (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2565) อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเทศมาถึงจุดเปลี่ยน เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งจาก 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกัน คือ (มานิชญ์ อารีย์, 2560)

1. ปัจจัยทางการเมือง ที่มีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับภายในประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก ประธานาธิบดีโจ ไบเดน มีนโยบายยุติการสนับสนุนซาอุดีอาระเบียในการทำสงครามกับกบฏฮูตีในเยเมนและถอดกลุ่มกบฏฮูตีออกจากบัญชีผู้ก่อการร้าย นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกายินกรานที่จะพลิกฟื้นข้อตกลงนิวเคลียร์กับอิหร่าน และยกเลิกบังคับใช้มาตรการคว่ำบาตร ซึ่งซาอุดีอาระเบียมองว่าหากเศรษฐกิจของอิหร่านดีขึ้น อิหร่านจะใช้โอกาสนั้นในการลงทุนไปกับกิจกรรมทางทหารเพื่อขยายอิทธิพลในภูมิภาค และกังวลว่าสหรัฐจะจัดระบบพันธมิตรใหม่ในภูมิภาคอาหรับ โดยหันเหจากซาอุดีอาระเบียไปหาอิหร่าน

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและการลดการพึ่งพิงระหว่างกัน เนื่องจากสหรัฐอเมริกาหันไปให้ความสนใจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกมากขึ้น ขณะที่ซาอุดีอาระเบียได้ดำเนินการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างซาอุดีอาระเบียและจีน ในฐานะหนึ่งในชาติมหาอำนาจโลกและผู้นำน้ำมันรายใหญ่ที่สุดของซาอุดีอาระเบีย โดยคาดว่าซาอุดีอาระเบียจะเปลี่ยนแปลงสกุลเงินในการขายน้ำมันให้แก่จีน จากเดิม สกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ เป็น สกุลเงินหยวน รวมทั้งกระชับความสัมพันธ์กับรัสเซีย ผ่านการลงทุนข้อตกลงความร่วมมือและการลงทุนระหว่างกันหลายฉบับ เพื่อถ่วงดุลอำนาจและลดการพึ่งพิงสหรัฐอเมริกาเพียงชาติเดียว

3. ปัจจัยด้านสังคมและสิทธิมนุษยชน ซึ่งถูกสหรัฐอเมริกาหยิบยกมาเป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ท่ามกลางสถานการณ์ความสัมพันธ์ที่ถดถอย โดยรายงานของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในซาอุดีอาระเบีย ระบุถึงปัญหาการเลือกปฏิบัติบนฐานของความแตกต่างทางเพศ โดยอ้างว่าผู้หญิงยังคงถูกเลือกปฏิบัติภายใต้กฎหมายและขนบธรรมเนียม แม้ผู้หญิงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น แต่ก็เป็นการเพิ่มขึ้นที่ค่อนข้างช้าและถูกมองว่ามีสถานะด้อยกว่าเพศชาย

4. ร่างกฎหมายต่อต้านการสนับสนุนการก่อการร้าย (Justice Against Sponsors of Terrorism Act: JASTA) เปิดช่องให้ชาวอเมริกันที่ได้รับผลกระทบจากการโจมตีโดยการก่อการร้ายในแผ่นดินสหรัฐอเมริกา จนสร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและผลประโยชน์ของประเทศ ทั้งนี้ ให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการส่งสำนวน ยื่นฟ้องรัฐต่างประเทศใด ๆ ก็ตามที่มีส่วนพัวพัน หรือมีมูลให้เชื่อได้ว่ามีส่วนสนับสนุนผู้กระทำความผิด ด้วยพฤติการณ์เช่นว่านั้น ซึ่งเป็นการเปิดทางให้ญาติครอบครัวผู้สูญเสียในเหตุการณ์ 9/11 สามารถฟ้องร้องเรียกค่าชดเชยจากรัฐบาลซาอุดีอาระเบีย ผ่านการนำส่งสำนวนให้ศาลรัฐบาลกลาง (Federal court) พิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป (ชูชาติ พุดมเพ็ง, 2559)

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลให้ซาอุดีอาระเบียประกาศวิสัยทัศน์ฯ ในครั้งนี้ ทั้งนี้ Saudi Vision 2030 กำหนดวิสัยทัศน์อันเป็นจุดแข็งของประเทศ 3 ประการ คือ

1. ศูนย์กลางของโลกอาหรับและโลกมุสลิม (The heart of the Arab and Islamic worlds) ในฐานะที่เป็นที่ตั้งของนครอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลาม คือ มักกะห์ (Makkah) และมะดีนะห์ (Madina) ซึ่งมีชาวมุสลิมจากทั่วโลกเดินทางมาประกอบพิธีฮัจญ์ (Hajj) และพิธีอุมเราะฮ์ (Umrah)

2. แหล่งลงทุนทางด้านพลังงาน (The investment powerhouse) บทบาทความเป็นแหล่งผลิตพลังงานที่มีศักยภาพในการลงทุนสูงอันนำมาสู่ความเข้มแข็งทางการเงิน

3. จุดเชื่อมต่อระหว่าง 3 คาบสมุทร (The hub connecting 3 continents) การมีตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เชื่อมต่อ 3 คาบสมุทรเข้าไว้ด้วยกัน ประกอบด้วย คาบสมุทรอาหรับ (Arabian Peninsula) อ่าวเปอร์เซีย (Persian Gulf) และทะเลแดง (Red Sea) ทั้งยังมีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคตะวันออกกลาง จากปัจจัยข้างต้นทำให้ซาอุดีอาระเบียมีบทบาทสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งภายในในกลุ่มประเทศความร่วมมืออ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council: GCC) และภายนอกภูมิภาค วิสัยทัศน์ Saudi Vision 2030 ประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่

1. สังคมที่มีชีวิตชีวา (Vibrant Society) ทั้งวิถีชีวิตแบบเมือง วัฒนธรรม ความบันเทิง และกีฬา
2. เศรษฐกิจที่เฟื่องฟู (Thriving Economy) เพิ่มอัตราการจ้างงาน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล การลงทุนจากต่างประเทศ และการส่งออกสินค้าอื่นที่ไม่ใช่น้ำมัน
3. ชาตินแห่งความทะเยอทะยาน (Ambitious Nation) แสวงหาแหล่งรายได้ใหม่ๆ และสร้างรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-government) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของบริการภาครัฐ (อิริสรา อัครพิสิฐ, 2565)

ทั้งนี้ วิสัยทัศน์ฯ ดังกล่าวถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการเสริมสร้างบทบาทของซาอุดีอาระเบียให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามวิสัยทัศน์ฯ ส่งผลให้ซาอุดีอาระเบียจำเป็นต้องเปิดประเทศ พร้อมทั้งฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค โดยเฉพาะจากประเทศที่มีศักยภาพ อาทิ กาตาร์ เพื่อแสวงหาโอกาสจากการลงทุนระหว่างประเทศ (Thai PBS World, 2022) เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางเศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้ ไทยถือเป็นหนึ่งในประเทศเป้าหมายของซาอุดีอาระเบีย เนื่องจากไทยเป็นตลาดแรงงานฝีมือที่สำคัญ

ภูมิหลังความสัมพันธ์ระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย

ไทยและซาอุดีอาระเบียเคยมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การเมือง สังคม และวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน อาทิ การจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานที่ซาอุดีอาระเบีย ตั้งแต่ปี 2518 แต่ต่อมาความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเทศต้องเกิดการหยุดชะงักภายหลังเหตุการณ์ความขัดแย้งอันนำมาซึ่งการลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตต่อไทย อีกทั้งลดระดับความร่วมมือระดับสูงทุกด้านสู่ระดับต่ำสุด สั่งยกเลิกการจ้างแรงงานไทย และสั่งห้าม

ชาวซาอุดีอาระเบียเดินทางมาไทยเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 30 ปี ทั้งนี้ เหตุการณ์สำคัญที่ทำให้เกิดการลดระดับความสัมพันธ์ มีทั้งสิ้น 3 เหตุการณ์ ดังนี้ (ศราวุฒิ อารีย์, 2563)

1. เหตุการณ์การลอบสังหารเจ้าหน้าที่การทูตของซาอุดีอาระเบีย โดยเจ้าหน้าที่ทูตซาอุดีอาระเบียถูกลอบสังหารกลางเมืองกรุงเทพฯ ในปี 2532 และ 2533 รวมทั้งสิ้น 4 ราย แต่ทางการไทยไม่สามารถจับผู้ก่อเหตุมาลงโทษได้

2. เหตุการณ์อุ้มฆ่า นายมุฮัมมัด อัล-รูไวลี นักธุรกิจชาวซาอุดีอาระเบียและสมาชิกราชวงศ์ของตระกูลอัล-สะอูด ซึ่งหายตัวไปอย่างลึกลับ ต่อมาจึงมีการจับกุมเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลในข้อหาจับนายอัลรูไวลีไปเค้นข้อมูล โดยเจ้าหน้าที่เชื่อว่านายอัลรูไวลีเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการตายของเจ้าหน้าที่การทูตของซาอุดีอาระเบียที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ เนื่องจากนายอัลรูไวลีมีผลประโยชน์ทับซ้อนในเรื่องการจัดส่งแรงงานไทยไปซาอุดีอาระเบีย อย่างไรก็ตาม การอุ้มหรือจับไปกักขังไว้และบีบบังคับให้สารภาพผิด อันนำไปสู่การเสียชีวิตของนายอัลรูไวลีอย่างเป็นปริศนา ถือเป็นเรื่องที่ทางการซาอุดีอาระเบียยอมรับไม่ได้

3. การลักลอบขโมยเพชรซาอุดีอาระเบีย โดยนายเกรียงไกร เตชะโม่ง แรงงานไทยที่เข้าไปทำงานในวังของเจ้าชายซาอุดีอาระเบียได้ลักลอบโจรกรรมเพชรกลับประเทศ ซึ่งตำรวจไทยไม่สามารถติดตามเพชรของกลางหลายรายการส่งคืนให้ซาอุดีอาระเบียได้ โดยเฉพาะเพชรบลูไดมอนด์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด อีกทั้งซาอุดีอาระเบียตรวจสอบพบว่าทางการไทยได้ทำการปลอมแปลงเพชรของกลางบางส่วนก่อนส่งคืนให้ซาอุดีอาระเบีย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบียในปัจจุบัน

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น และคณะผู้แทนระดับสูง เดินทางเยือนซาอุดีอาระเบียอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 25-26 มกราคม 2565 ตามคำเชิญของเจ้าชายมุฮัมมัด บิน ซัลมาน ซึ่งการเยือนในครั้งนั้นถือเป็นการเยือนในระดับผู้นำรัฐบาลในรอบ 30 ปี เพื่อหารือในการปรับความสัมพันธ์ทางการทูตให้กลับสู่ระดับปกติ รวมถึงการรื้อฟื้นความร่วมมือในด้านต่างๆ อาทิ การค้าและการลงทุน ความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน สาธารณสุข และการท่องเที่ยว และแสวงหาความร่วมมือในด้านอื่นๆ ที่มีศักยภาพ สิ่งแวดล้อม พลังงานทดแทน และการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล เพื่อเพิ่มโอกาสทางการค้าและการลงทุนระหว่าง 2 ประเทศ

นอกจากนี้ นายดอน ปรมัตถวินัย รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้หารือร่วมกับเจ้าชายพียัค็อล บิน พีรฮาน อัลชะอูด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย เพื่อกำหนดกลไกการหารือระดับทวิภาคี และแนวทางความร่วมมือทางยุทธศาสตร์ระหว่าง 2 ประเทศ จึงกล่าวได้ว่าการฟื้นฟูความสัมพันธ์ในครั้งนี้อยู่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในมิติการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม (กระทรวงการต่างประเทศ, 2565) ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2565 รัฐบาลไทยและรัฐบาลซาอุดีอาระเบีย ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจ จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ (ไทยพีบีเอส, 2565)

1. ข้อตกลงความร่วมมือด้านพลังงานระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบียกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งกรอบความร่วมมือระหว่างคู่ภาคีทางด้านพลังงาน เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนและเทคโนโลยีคาร์บอนต่ำ การส่งเสริมการปรับเปลี่ยนไปสู่ดิจิทัลและนวัตกรรมด้านพลังงาน การเสริมสร้างขีดความสามารถบุคลากรผ่านการฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับด้านพลังงาน

2. บันทึกความเข้าใจการจัดตั้งสภาความร่วมมือซาอุดีอาระเบีย-ไทย

3. บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ระหว่างกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาแห่งราชอาณาจักรไทยกับกระทรวงท่องเที่ยวแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความร่วมมือระดับทวิภาคีทางการท่องเที่ยว เช่น ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวระหว่างกันมากขึ้น แลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญและพัฒนาบุคลากรในภาคการท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม เป็นต้น

4. บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการส่งเสริมการลงทุนโดยตรง ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย

5. บันทึกความเข้าใจระหว่างองค์กรกำกับดูแลและต่อต้านการทุจริต ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ราชอาณาจักรไทย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

การฟื้นฟูความสัมพันธ์ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในครั้งนี้อยู่เป็นการเปลี่ยนแปลงทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่สำคัญ เนื่องจากทั้งสองฝ่ายเห็นชอบร่วมกันในการปรับความสัมพันธ์ทางการทูตสู่ระดับปกติอย่างสมบูรณ์ และสนับสนุนเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อสร้าง

ผลประโยชน์ร่วมกันในทุกมิติ โดยเฉพาะนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green: BCG) ของไทย และโครงการริเริ่มซาอุดีอาระเบียสีเขียว (Saudi Green Initiative: SGI) และริเริ่มตะวันออกกลางสีเขียว (Middle East Green Initiative: MGI) ของซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ชาติของทั้งสองประเทศ (เนชั่นทีวี, 2565) ถือเป็นโอกาสให้แก่วงศ์ธุรกิจไทยในการเข้าสู่ตลาดซาอุดีอาระเบียที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิต การท่องเที่ยว การบริการ และการก่อสร้าง การส่งเสริมความมั่นคงทางพลังงานของไทย และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางระหว่างประชาชนของทั้ง 2 ประเทศ (กระทรวงการต่างประเทศ, 2565)

นอกจากนี้ กลุ่มประเทศ GCC ถือเป็นกลุ่มประเทศตลาดใหม่ (New Frontiers) ที่ไทยให้ความสนใจ โดยเฉพาะซาอุดีอาระเบีย เนื่องจากอยู่ในกลุ่มประเทศรายได้สูงของธนาคารโลก มีระดับรายได้ประชาชาติต่อคนต่อปี (GNI per Capita) สูงถึง 21,540 ดอลลาร์สหรัฐ ประกอบกับมีวิสัยทัศน์ฯ ที่ต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมและธุรกิจใหม่ในประเทศ เพื่อลดการพึ่งพาอุตสาหกรรมน้ำมันเพียงอย่างเดียว นำมาซึ่งโครงการลงทุนในหลากหลายธุรกิจ อาทิ โครงการพลังงานสะอาด (พลังงานหมุนเวียน และไฮโดรเจน) โครงการอสังหาริมทรัพย์รูปแบบใหม่ รวมถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติมากขึ้น (สำนักข่าวไทย, 2566)

การทบทวนวรรณกรรม

ในการทบทวนวรรณกรรมประกอบการเขียนวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าเอกสารเบื้องต้น โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ บทความที่เกี่ยวข้องกับ Saudi Vision 2030 ในมิติด้านเศรษฐกิจ และบทความที่เกี่ยวข้องกับโอกาสและความท้าทายของไทยต่อ Saudi Vision 2030 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 บทความที่เกี่ยวข้องกับ Saudi Vision 2030 ในมิติด้านเศรษฐกิจ

บทความที่เกี่ยวข้อง Saudi Vision 2030 ในมิติด้านเศรษฐกิจ บทความ Saudi Arabia: Vision 2030 Progress, Opportunities and Outlook โดย Melissa Ho (2019) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงประเทศผ่านวิสัยทัศน์ Saudi Vision 2030 เป็นการกระจายความหลากหลายทางเศรษฐกิจ โดยเพิ่มสัดส่วนการลงทุนจากต่างประเทศและภาคเอกชน และปรับลดกฎระเบียบด้านการลงทุน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ทันสมัยและเปิดกว้างมากขึ้น พร้อมทั้งผลักดัน

อุตสาหกรรมใหม่ๆ อาทิ อุตสาหกรรมบันเทิงและการท่องเที่ยว เพื่อลดการพึ่งพารายได้จาก อุตสาหกรรมน้ำมัน สอดคล้องกับบทความของ Firoz Alam et al. (2023) ซึ่งกล่าวว่า ซาอุดีอาระเบียตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนทางธุรกิจ เนื่องจากทรัพยากรน้ำมันเป็น ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป ซาอุดีอาระเบียจึงกระจายการลงทุนไปยังอุตสาหกรรมอื่นๆ และรักษา เสถียรภาพทางการคลังผ่าน Public Investment Fund เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศมีศักยภาพ สูงสุด

ทั้งนี้ บทความ Competitive Sustainability of Saudi Companies through Digitalization and the Circular Carbon Economy Model: A Bold Contribution to the Vision 2030 Agenda in Saudi Arabia ของ Nadia Yusuf และ Miltiadis D, Lytras (2023) ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ โอกาสและความท้าทายกรณีนำคาร์บอนหมุนเวียนไปใช้ในโมเดลเศรษฐกิจและการเปลี่ยนผ่าน ซาอุดีอาระเบียสู่ความเป็นดิจิทัล ทำให้ทราบว่า Saudi Vision 2030 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ ซาอุดีอาระเบียประสบความสำเร็จในการรักษาเสถียรภาพการผลิตและการปล่อยก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งการบูรณาการโมเดลเศรษฐกิจแบบคาร์บอนหมุนเวียนควบคู่กับการนำ เทคโนโลยีมาใช้นั้น ถือเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสำหรับประเทศที่ต้องการลดก๊าซเรือนกระจก อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับนโยบาย Bio-Circular-Green (BCG) Economy ของไทย ซึ่งเป็นโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่าน การนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปยกระดับความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ให้กับ 4 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curves) ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร อุตสาหกรรม พลังงานและวัสดุ อุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

1.2 บทความที่เกี่ยวข้องกับโอกาสและความท้าทายของไทยต่อ Saudi Vision 2030

สำหรับโอกาสและความท้าทายของไทยต่อ Saudi Vision 2030 ในประเด็นเรื่อง ตลาดแรงงาน อริสรา อัครพิสิฐ (2565) กล่าวว่า การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทยและ ซาอุดีอาระเบียนำมาซึ่งการกลับมาสร้างความสัมพันธ์ด้านแรงงานระหว่างประเทศ และข้อตกลง ความร่วมมือด้านแรงงาน เนื่องจากการที่จะบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ฯ ได้นั้นต้องอาศัย การลงทุนและการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการปฏิรูปประเทศในครั้งนี้ ดังนั้น สิ่ง ที่ตามมา คือความต้องการแรงงานต่างชาติจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดโอกาสของตลาดแรงงานไทย

โดยเฉพาะแรงงานฝีมือ แรงงานสตรี และแรงงานภาคบริการ รวมถึงการยกระดับคุณภาพของแรงงานไทย ขณะที่ความท้าทายของแรงงานไทย คือ ทักษะทางภาษา อาทิ ภาษาอังกฤษ ภาษาอาหรับ ความยากลำบากในการปรับตัวการใช้ชีวิต ตลอดจนปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำงาน และประเด็นความอ่อนไหวทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ภาครัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาแรงงานต่างชาติ อยู่ที่ 1 ใน 3 ของแรงงานทั้งหมด รัฐบาลซาอุดีอาระเบียจึงกำหนดนโยบาย Saudization โดยภาครัฐและภาคเอกชนต้องจ้างชาวซาอุดีอาระเบียเข้าทำงานร้อยละ 20 ของลูกจ้างทั้งหมด และให้เพิ่มขึ้นทุกปีในอัตราเดียวกันเพื่อลดการจ้างแรงงานต่างชาติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เพื่อลดปัญหาการว่างงานของชาวซาอุดีอาระเบียที่กำลังเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่าแม้ Saudi Vision 2030 จะเพิ่มโอกาสของตลาดแรงงานไทย แต่ขณะเดียวกัน รัฐบาลซาอุดีอาระเบียยังคงกำหนดข้อจำกัดบางประการ เพื่อสนับสนุนการจ้างแรงงานในประเทศมากกว่าแรงงานต่างชาติ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่าวิสัยทัศน์ Saudi Vision 2030 สะท้อนมุมมองทางด้านเศรษฐกิจในหลายมิติ ไม่ใช่เพียงแค่การค้า การลงทุนเพียงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน ทั้งนี้ ไทยยังขาดความหลากหลายของบทความวิชาการเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ฯ ในมิติด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงต้องการศึกษาวิสัยทัศน์ฯ ในมิติของเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน รวมถึงโอกาสและความท้าทายของไทยในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจผ่านโครงการต่างๆ ของ Saudi Vision 2030 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยต่อไป

คำถามการวิจัย

โอกาสและความท้าทายของเศรษฐกิจไทย ในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจผ่านโครงการต่างๆ ของ Saudi Vision 2030 เป็นอย่างไร

สมมติฐาน

การเปิดเสรีเศรษฐกิจจาก Saudi Vision 2030 ถือเป็นโอกาสสำคัญต่อการส่งออกของไทย ทั้งสินค้าและบริการ อาทิ สินค้าอาหารฮาลาล เหล็กสำหรับก่อสร้าง การบริการทางการแพทย์ ตลาดแรงงาน ตลอดจนพลังงานหมุนเวียน อีกทั้งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยจะมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวซาอุดีอาระเบียเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่การพัฒนาขีดความสามารถเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น การควบคุมประสิทธิภาพหรือคุณภาพของสินค้าและบริการ

รวมถึงข้อจำกัดทางกฎหมายด้านการลงทุนระหว่างประเทศจะยังคงเป็นความท้าทายของไทยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ Saudi Vision 2030 ในมิติทางเศรษฐกิจ
2. เพื่อศึกษาโอกาสและความท้าทายในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ Saudi Vision 2030 ในมิติทางเศรษฐกิจ
2. เพื่อเข้าใจถึงโอกาสและความท้าทายในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งศึกษามิติทางด้านเศรษฐกิจ จากการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ Saudi Vision 2030 ด้านเศรษฐกิจ รวมถึงโครงการหรือแผนงานที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างซาอุดีอาระเบียและไทย โดยอาศัยเอกสารในการศึกษา 2 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary source) หรือข้อมูลเอกสารชั้นต้น ได้แก่ วิสัยทัศน์ Saudi Vision 2030 ฉบับภาษาอังกฤษ รวมถึงข้อมูลงบประมาณ โครงการ และแผนงานภายใต้นโยบายดังกล่าว ซึ่งเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ทางการของรัฐบาลซาอุดีอาระเบีย
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary source) หรือข้อมูลเอกสารชั้นรองที่ได้มีการวิเคราะห์วิจารณ์ ได้แก่ บทความ วารสารวิชาการ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข่าวสาร ทั้งในรูปแบบที่ได้รับการตีพิมพ์และรูปแบบออนไลน์

เค้าโครงการนำเสนอ

การนำเสนอวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 บทหลัก มีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงที่มาและความสำคัญของวิสัยทัศน์ Saudi Vision 2030 การทบทวนวรรณกรรม คำถามการวิจัย สมมติฐานการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และระเบียบวิธีวิจัย และวิธีการนำเสนอ

บทที่ 2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบคิดในการวิจัย กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย และกรอบคิดในการวิจัยที่พัฒนาจากแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์การศึกษาในครั้งนี้

บทที่ 3 Saudi Vision 2030 กล่าวถึงภาพรวมของวิสัยทัศน์ฯ รวมถึงประเด็นของแต่ละเสาหลักที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหรืออาจเป็นโอกาสของไทยในการให้การสนับสนุน เนื่องจากทั้ง 3 เสาหลักมีปัจจัยที่ส่งผลต่อมิติทางด้านเศรษฐกิจทั้งสิ้น อาทิ โครงการพัฒนาระบบคมนาคมเพื่อรองรับผู้แสวงบุญในเมืองมักกะห์ ซึ่งเป็นโครงการในเสาหลักด้าน Vibrant Society โดยแบ่งเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่

- 3.1 สังคมที่มีชีวิตชีวา (Vibrant Society)
- 3.2 เศรษฐกิจที่เฟื่องฟู (Thriving Economy)
- 3.3 ชาติแห่งความทะเยอทะยาน (Ambitious Nation)

บทที่ 4 โอกาสและความท้าทายต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย

บทที่ 5 บทสรุป/ข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

ทฤษฎีและกรอบแนวคิด

1. ทฤษฎีเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Liberalism)

ทฤษฎีเสรีนิยมทางเศรษฐกิจเป็นทฤษฎีหนึ่งทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ (International Political Economy) ซึ่งมีรากฐานมาจากข้อเสนองานของ Adam Smith บิดาแห่งนักเศรษฐศาสตร์ลัทธิเสรีนิยม ที่เชื่อว่าการให้ทุกคนมีอิสระในการผลิตและแลกเปลี่ยนสินค้าตามที่ต้องการ ตามแนวคิดการค้าเสรี (Free-trade) และการเปิดตลาดสู่การแข่งขันทั้งในและต่างประเทศ เป็นสิ่งจะนำประเทศทั้งหลายไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Buchan James, 2006) โดยทฤษฎีเสรีนิยมทางเศรษฐกิจนั้นถือกำเนิดขึ้นภายหลังจากปี ค.ศ. 1840 ซึ่งมุ่งเน้นนโยบายเศรษฐกิจแบบพาณิชยนิยม (Mercantilism)

การศึกษาแนวคิดเสรีนิยมเศรษฐกิจ (Economic Liberalism) สามารถศึกษาได้จากแนวคิดของนักวิชาการคนสำคัญแต่ละช่วง ได้แก่ Adam Smith (ค.ศ. 1723 – 1790) ซึ่งเป็นบิดาแห่งนักเศรษฐศาสตร์ลัทธิเสรีนิยม David Ricardo (ค.ศ. 1772 – 1823) ผู้ให้กำเนิดทฤษฎีการระหว่างประเทศ John Stuart Mill (ค.ศ. 1806 -1873) นักเศรษฐศาสตร์ลัทธิประโยชน์นิยม Friedrich Hayek (ค.ศ. 1899 – 1992) ผู้จุดประกายแนวคิดเสรีภาพนิยม และ Milton Friedman (ค.ศ. 1912 – 2006) นักเศรษฐศาสตร์สำนักการเงินนิยม (คิมพ์ ทรัพย์ดลิ่ง, เอกสารคำสอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ, 2565)

ทั้งนี้ Adam Smith เชื่อว่าการนำพาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง และความมั่งคั่งจะต้องจำกัดบทบาทของรัฐ (Coase, R. H., 1976) ซึ่งแนวคิดพลังของกลไกการขับเคลื่อนการแข่งขันทางการตลาดในระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม ของ Adam Smith นั้นให้ความสำคัญต่อทฤษฎีมือที่มองไม่เห็น (The Invisible Hand) ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์ของชาติ โดยแนวคิด The Invisible Hand เป็นหนึ่งในสิ่งที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์เศรษฐศาสตร์ มันยังคงเป็นหนึ่งในเหตุผลหลักสำหรับอุดมการณ์ตลาดเสรี โดย Adam Smith ได้เสนอแนะว่า วิธีการผลิตและการจัดจำหน่ายควรเป็นของเอกชน และหากการค้าเกิดขึ้นโดยปราศจากการควบคุม ในทางกลับกัน สังคมก็จะเจริญรุ่งเรืองอย่างเป็นธรรมชาติ (Buchan,

James, 2006) โดยนักวิชาการอีกคนหนึ่งที่มีความคิดในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของ Adam Smith คือ David Ricardo ซึ่งเชื่อว่าตลาดระหว่างประเทศในระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม มีกลไกทางเศรษฐกิจในการกระตุ้นอุตสาหกรรม ส่งเสริมนวัตกรรม และสร้างผลประโยชน์ทั่วไป โดยอาศัยการเพิ่มศักยภาพการผลิต ที่เป็นหนึ่งในกลไกของทฤษฎีเกมแห่งบวก (Positive-sum game) ที่ทุกคนสามารถสร้างรายได้มากขึ้น โดยแนวคิดของ David Ricardo มีลักษณะเป็นอุดมคติทางความคิดที่ถูกพูดถึงในงานสังคมศาสตร์มากกว่าแนวคิดเชิงเศรษฐศาสตร์

กล่าวได้ว่า ทฤษฎีเสรีนิยมทางเศรษฐกิจเป็นการให้ความสำคัญกับเสรีภาพของตลาดควบคู่กับการลดบทบาทของรัฐให้เหลือน้อยที่สุด ดังสะท้อนจากพัฒนาการทางทฤษฎีนับตั้งแต่การนำเสนอทฤษฎีของ Adam Smith และ David Ricardo โดยพัฒนาการทางทฤษฎีล่าสุดของแนวคิดเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ คือ เสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) ตามข้อเสนอของฉันทามติวอชิงตัน ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) การเปิดเสรี (Liberalization) ในภาคการค้า การลงทุน รวมถึงภาคบริการ หรือการเปิดเสรีทางการเงิน 2) การทำให้มีเสถียรภาพ (Stabilization) รัฐจะต้องลดค่าใช้จ่ายเพื่อให้เกิดสภาวะเกินดุลหรือได้ดุลในงบประมาณของรัฐ 3) การลดกฎเกณฑ์ (Deregulation) อาทิ การลดกฎเกณฑ์ทางการเงินผ่านระบบเบรตตัน วูดส์ และ 4) การแปรรูปให้เป็นเอกชน (Privatization) สำหรับประเทศอุตสาหกรรมเป็นการขายกิจการสาธารณูปโภคซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสวัสดิการ ขณะที่ประเทศที่กำลังพัฒนาการแปรรูปรัฐวิสาหกิจหมายถึงการเปิดให้ทุนต่างชาติเข้ามาซื้อกิจการสาธารณูปโภค (กุลลดา เกษบุญชู มีดี, 2556)

สำหรับฉันทามติวอชิงตัน หรือ Washington Consensus มีที่มาจากนโยบาย 10 ชุด สำหรับการปฏิรูประบบเศรษฐกิจในละตินอเมริกาที่เสนอโดยจอห์น วิลเลียมสัน มีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้ (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2548)

นโยบายชุดที่หนึ่ง ว่าด้วยวินัยทางการคลัง (Fiscal Discipline) มุ่งเน้นการลดการขาดดุลทางการคลัง (Fiscal Deficit) หรือรายจ่ายมากกว่ารายรับ แทนการใช้งบประมาณสมดุล (Balanced Budget) ที่รายจ่ายเท่ากับรายรับ อันเป็นแนวนโยบายงบประมาณที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศพยายามกดดันให้ประเทศในโลกลดดำเนินการ โดยการลดการขาดดุลทางการคลังจะทำให้ฐานะทางการคลังมีความมั่นคงมากขึ้น อีกทั้งลดแรงกดดันเงินเพื่อและลดการขาดดุลของดุลบัญชีเดินสะพัด

นโยบายชุดที่สอง ว่าด้วยการจัดลำดับความสำคัญของรายจ่ายรัฐบาล (Reordering Public Expenditure Priorities) เสนอแนวนโยบายงบประมาณที่สำคัญ 2 ประการ คือ รัฐบาลควรยกเลิกหรือลดการให้เงินอุดหนุน (Subsidy) และรัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษา และการสาธารณสุข รวมตลอดจนการลงทุนด้านโครงข่ายพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Infrastructure)

นโยบายชุดที่สาม ว่าด้วยการปฏิรูปภาษีอากร (Tax Reform) เสนอแนวทางปฏิรูปภาษีอากร 2 ประการ คือ การปฏิรูปภาษีอากรควรเน้นการขยายฐานภาษี (Tax Base) มากกว่าการปรับอัตราภาษี (Tax Rate) และรัฐบาลควรกำหนดอัตราภาษีส่วนเปลี่ยนแปลง (Marginal Tax Rate) ในอัตราต่ำ

นโยบายชุดที่สี่ ว่าด้วยอัตราดอกเบี้ย (Liberalizing Interest Rates) เสนอแนวนโยบายอัตราดอกเบี้ย 2 ประการ คือ การปล่อยอัตราดอกเบี้ยให้เป็นเรื่องของกลไกตลาดภายในประเทศ รัฐบาลไม่ควรควบคุมอัตราดอกเบี้ย และรัฐบาลควรดำเนินการให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Real Interest Rate) มีค่าเป็นบวก เพื่อยับยั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศหรืออาจมีแรงดึงดูดเงินทุนเข้าประเทศ (Capital Inflow) ได้

นโยบายชุดที่ห้า ว่าด้วยอัตราแลกเปลี่ยน (A Competitive Exchange Rate) เสนอให้ดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่เกื้อกูลการส่งออก

นโยบายชุดที่หก ว่าด้วยการเปิดเสรีด้านการค้าระหว่างประเทศ (Trade Liberalization) เสนอแนวนโยบายการค้าเสรี 2 ประการ คือ การทำลายกำแพงภาษีศุลกากร (Tariff Barriers) ด้วยการลดอากรขาเข้าให้อยู่ในระดับต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และรัฐบาลไม่ควรเก็บอากรขาเข้าจากสินค้าขั้นกลาง (Intermediate Goods) ที่ใช้ไปในการผลิตเพื่อการส่งออก

นโยบายชุดที่เจ็ด ว่าด้วยการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Liberalization of Inward Foreign Direct Investment) เสนอให้รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศ (Capital Inflow) รวมถึงการถ่ายโอนเทคโนโลยี และทักษะระหว่างประเทศ

นโยบายชุดที่แปด ว่าด้วยการถ่ายโอนการผลิตจากภาครัฐบาลไปสู่ภาคเอกชน (Privatization) เสนอให้ลดบทบาทของรัฐบาลในด้านการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ โดยตรง โดยถ่ายโอนหน้าที่การผลิตไปให้ภาคเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบการ

นโยบายชุดที่เก้า ว่าด้วยการลดการควบคุมและลดการกำกับสถาบันการเงิน (Deregulation and prudent oversight of financial institution) เสนอให้รัฐบาลลดการควบคุมและลดการกำกับระบบเศรษฐกิจและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

นโยบายชุดที่สิบ ว่าด้วยกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน (Secure Property Rights) เสนอให้กำหนดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้ชัดเจน (Property Rights Assignment)

ทั้งนี้นโยบาย 10 ชุดข้างต้นนำมาซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของฉันทามติวอชิงตัน จำนวน 4 ประการ คือ

1. การเปิดเสรี (Liberalization) หมายถึงกระบวนการหรือนโยบายที่มุ่งเน้นการลดข้อจำกัดทางกฎหมายและนโยบายทางเศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนความเสรีภาพของตลาดให้สามารถดำเนินการได้โดยอิสระและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิ การลดค่าธรรมเนียมทางการค้า การเพิ่มอัตราการนำเข้าและส่งออก การลดการควบคุมอัตราแลกเปลี่ยน และการเพิ่มความโปร่งใส

2. การทำให้มีเสถียรภาพ (Stabilization) กระบวนการหรือนโยบายที่มุ่งหลักไปที่การควบคุมหรือการบริหารจัดการเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มความมั่นคง โดยเฉพาะการควบคุมความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

3. การลดกฎเกณฑ์ (Deregulation) เป็นการลดหรือยุติข้อจำกัดทางกฎหมายหรือนโยบายที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจ พร้อมทั้งส่งเสริมเสรีภาพและการแข่งขันของตลาด

4. การแปรรูปให้เป็นเอกชน (Privatization) เป็นกระบวนการหรือนโยบายที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐขายหรือโอนสิทธิการครอบครองและการจัดการทรัพย์สินหรือกิจการของรัฐไปยังภาคเอกชน พร้อมทั้งลดบทบาทและการมีส่วนร่วมในกิจการที่เคยเป็นเจ้าของ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและลดค่าใช้จ่ายของรัฐบาล โดยให้เอกชนมีบทบาทในการจัดการทรัพย์สินหรือบริการสาธารณะ และเสริมสร้างโอกาสในการลงทุนของเอกชน เพื่อเพิ่มความมั่นคงในตลาด

2. ทฤษฎีความหลากหลายทางเศรษฐกิจ (Economic Diversification)

ความหลากหลายทางเศรษฐกิจเป็นการกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจผ่านการเปลี่ยนเศรษฐกิจแบบแหล่งรายได้เดียวไปสู่แหล่งรายได้ที่หลากหลาย มักถูกใช้เป็นกลยุทธ์ในการลดการพึ่งพาประเทศ ภูมิภาค หรือองค์กรในภาคส่วนอุตสาหกรรม หรือแหล่งรายได้เฉพาะ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (United Nations Climate Change, n.d.)

1. ลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ ประเทศที่เศรษฐกิจพึ่งพารายได้เพียงอุตสาหกรรมใด อุตสาหกรรมหนึ่ง เช่น น้ำมันหรือการท่องเที่ยว มีความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาสินค้า หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ความหลากหลายทางเศรษฐกิจจะกระจายความเสี่ยงและลดความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกที่อาจเกิดขึ้น

2. การเติบโตที่มั่นคง เศรษฐกิจที่หลากหลายมีแนวโน้มที่จะมีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนมากขึ้น เมื่อภาคส่วนหนึ่งมีประสิทธิภาพต่ำกว่า ภาคส่วนอื่นๆ ก็สามารถชดเชยได้ โดยรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยรวม

3. การสร้างงาน การกระจายความเสี่ยงสร้างโอกาสในการจ้างงานในภาคส่วนต่างๆ ที่หลากหลายยิ่งขึ้น

4. พัฒนานวัตกรรมและความสามารถในการผลิต อุตสาหกรรมที่หลากหลายทำให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตรองรับการแข่งขันและสภาวะตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป

5. การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาอุตสาหกรรมที่หลากหลายมักต้องมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การขนส่ง การสื่อสาร และพลังงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวม

6. การพัฒนาสังคม ความหลากหลายทางเศรษฐกิจสามารถนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน อาทิ การศึกษา การดูแลสุขภาพ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

7. การดึงดูดการลงทุน เศรษฐกิจที่มีความหลากหลายมักจะดึงดูดการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศ

8. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจที่หลากหลายสามารถจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น โดยลดการพึ่งพาอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรมากเกินไป และส่งเสริมแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน

กลยุทธ์ความหลากหลายทางเศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จประกอบด้วยการวางแผนอย่างรอบคอบ การลงทุนในทุนมนุษย์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นโยบายสนับสนุน และความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน แม้ว่าการกระจายความเสี่ยงอาจใช้เวลาในการดำเนินการนาน แต่ผลประโยชน์ที่ได้รับจะเป็นผลประโยชน์ระยะยาวที่ทำให้เศรษฐกิจมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

3. กรอบแนวคิด SWOT Analysis

แนวคิด SWOT Analysis เป็นเครื่องมือสำหรับการวางแผนกลยุทธ์เบื้องต้น เพื่อใช้วิเคราะห์สถานการณ์และกระบวนการทำงานในปัจจุบัน รวมทั้งสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ ในอนาคต ผ่านการวิเคราะห์ปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) สำหรับพัฒนาความสามารถในการแข่งขันร่วมกับปัจจัยแวดล้อม 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในองค์กร และปัจจัยภายนอกองค์กร เพื่อหาข้อได้เปรียบในตลาด ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมจุดแข็ง ตลอดจนการลดข้อจำกัด อุปสรรคสำคัญได้ดังนี้ (Bluebik, 2563)

1. ปัจจัยภายในองค์กร ประกอบด้วย จุดแข็งและจุดอ่อน โดยจุดแข็งเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ขณะที่จุดอ่อนเป็นคุณลักษณะภายในที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน

1.1 จุดแข็ง (Strengths: S) การวิเคราะห์หาจุดแข็งที่ทำได้ดีหรือปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดความแตกต่าง และสร้างข้อได้เปรียบทางธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นองค์กร สินค้าและบริการ หรือศักยภาพของบุคลากร เช่น ส่วนแบ่งทางการตลาด (Market Share) ที่สูงกว่าคู่แข่ง เงินทุนจำนวนมากสำหรับการลงทุนและขยายกิจการ เป็นต้น

1.2 จุดอ่อน (Weakness: W) การวิเคราะห์จุดอ่อนหรือข้อด้อยที่ทำให้ธุรกิจเสียเปรียบในการแข่งขัน เพื่อกำหนดกลยุทธ์มาปรับปรุงจุดอ่อนให้กลายเป็นจุดแข็ง สำหรับ

การวิเคราะห์จุดอ่อนนั้นจะมีความคล้ายคลึงกับจุดแข็ง เนื่องจากจุดแข็ง คือ สิ่งที่ทำให้เราชนะคู่แข่ง และจุดอ่อน คือ สิ่งที่ทำให้เราแพ้คู่แข่ง ทำให้การวิเคราะห์เบื้องต้นมีความคล้ายคลึงกัน

2. ปัจจัยภายนอกองค์กร ประกอบด้วย โอกาสและอุปสรรค โดยโอกาสจะเป็นสถานการณ์ที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ขณะที่อุปสรรคเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้ การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรค พิจารณาจากสภาพแวดล้อมภายนอก 4 ด้าน ดังนี้ (สถานเอกอัครราชทูต ณ เฮลซิงกิ, 2562)

- 1) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบายการเงิน งบประมาณ
- 2) สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษา การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของประชาชน ลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม
- 3) สภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น บทบัญญัติกฎหมายต่างๆ มติคณะรัฐมนตรี
- 4) สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี เช่น การพัฒนานวัตกรรม และพัฒนาการทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการบริการ

2.1 โอกาส (Opportunities: O) ถือเป็นปัจจัยจากภายนอกที่เกิดขึ้นเอง และมักมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ในการแสวงหาโอกาส การติดตามข่าวสารหรือทิศทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั่วโลกมีความสำคัญอย่างมาก เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายหรือกลยุทธ์มีองค์ความรู้เพียงพอสำหรับคาดการณ์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งยังช่วยให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ เพื่อสร้างโอกาสให้ธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 อุปสรรค (Threats: T) การคาดการณ์ผลกระทบเชิงลบทางธุรกิจที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน หากธุรกิจไม่ได้เตรียมตัวรับมือให้ดีพอ อาจจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรหยุดชะงัก หรือได้รับความเสียหาย

ทั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโอกาสและความท้าทายของ Saudi Vision 2030 ต่อนโยบายเศรษฐกิจไทย การนำกรอบแนวคิด SWOT Analysis มาประกอบการพิจารณาจะสามารถสะท้อนโอกาสและความท้าทาย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

บทที่ 3

Saudi Vision 2030

วิสัยทัศน์ Saudi Vision 2030 เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนากำหนดขึ้นโดยรัฐบาลของซาอุดีอาระเบีย นำโดยเจ้าชายมุฮัมมัด บิน ซัลมาน บิน อับดุลอะซีซ อัลซะอูด มกุฎราชกุมาร รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย เพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจภายในประเทศด้วยการแปรรูปกิจการด้านการพลังงานและโทรคมนาคม โดยเพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจแก่ภาคเอกชน การสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านอื่นๆ เพื่อลดการพึ่งพารายได้จากการส่งออกน้ำมัน (สำนักข่าวกรอง, 2565) เนื่องจากซาอุดีอาระเบียถูกจัดเป็นประเทศที่เศรษฐกิจพึ่งพาน้ำมัน หรือ Oil-Dependent Economy เป็นอันดับที่ 3 ของโลก รองจากคูเวต และลิเบีย

ในปี 2555 ซาอุดีอาระเบียมีรายได้จากการส่งออกน้ำมัน คิดเป็นร้อยละ 90 ของรายได้ทั้งหมด ขณะที่อุตสาหกรรมน้ำมัน คิดเป็นร้อยละ 45 ของ GDP อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากดำเนินการตามวิสัยทัศน์ฯ ส่งผลให้ในปี 2563 ซาอุดีอาระเบียมีรายได้จากการส่งออกน้ำมันลดลง คิดเป็นร้อยละ 80 ของรายได้ทั้งหมด ขณะที่อุตสาหกรรมน้ำมัน อยู่ที่ร้อยละ 30-40 ของ GDP (Layla Moheyeldin, 2023) แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการกระจายความหลากหลายทางเศรษฐกิจของซาอุดีอาระเบีย โดยรัฐบาลให้ความสำคัญต่อการผลิตปิโตรเคมี การท่องเที่ยว การบริการทางการเงิน การศึกษา และการวิจัย รวมถึงการสร้างเมืองเศรษฐกิจแห่งใหม่หลายแห่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ เพื่อรองรับนโยบายการสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจของรัฐบาล รวมทั้งส่งเสริมการจ้างงานตามนโยบาย Saudization เพื่อลดการพึ่งพาแรงงานต่างชาติที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 80 ของแรงงานทั้งหมด อาทิ การประกาศโครงการสร้างเมืองแห่งอนาคตใหม่ NEOM (Neo-Mustaqbal) ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ นอกจากนี้ วิสัยทัศน์ฯ นำจุดแข็งของประเทศ 3 ประการ มาเป็นวิสัยทัศน์หลัก อันประกอบด้วย

1. ศูนย์กลางของโลกอาหรับและโลกมุสลิม (The heart of the Arab and Islamic worlds) เนื่องจากซาอุดีอาระเบียเป็นที่ตั้งของนครอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลาม คือ มัคกะห์ (Makkah) และมะดีนะห์ (Madina) ซึ่งมีชาวมุสลิมจากทั่วโลกเดินทางมาประกอบพิธีฮัจญ์ (Hajj) และพิธีอุมเราะฮ์ (Umrah) จากปัจจัยดังกล่าวรัฐบาลซาอุดีอาระเบียจึงนำมาเป็นแนวทางใน

การเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศ โดยตั้งเป้าหมายในการเพิ่มจำนวนนักแสดงบุญจากเดิม 8 ล้านคนต่อปี เป็น 15 ล้านคนต่อปี

2. แหล่งลงทุนทางด้านพลังงาน (The investment powerhouse) บทบาทความเป็นแหล่งผลิตพลังงานที่มีศักยภาพในการลงทุนสูงอันนำมาสู่ความเข้มแข็งทางการเงิน เนื่องจากซาอุดีอาระเบียเป็นหนึ่งในประเทศผู้ผลิตน้ำมันดิบที่สำคัญของโลก ทั้งยังมีการลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรพลังงานอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงต้องการนำจุดแข็งทางด้านความเชี่ยวชาญทางด้านพลังงานมาเสริมสร้างบทบาทผู้นำทางด้านพลังงานทดแทนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. จุดเชื่อมต่อระหว่าง 3 คาบสมุทร (The hub connecting 3 continents) การมีตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เชื่อมต่อ 3 คาบสมุทร ประกอบด้วย คาบสมุทรอาหรับ (Arabian Peninsula) อ่าวเปอร์เซีย (Persian Gulf) และทะเลแดง (Red Sea) ทั้งยังมีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันตก จากปัจจัยข้างต้นทำให้ซาอุดีอาระเบียมีข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์เป็นอย่างมาก

โดย Saudi Vision 2030 ได้กำหนด 3 เสาหลักของวิสัยทัศน์ฯ ดังนี้

1. Vibrant Society (สังคมที่มีชีวิตชีวา) เป็นการสร้างสังคมที่มีชีวิตชีวาและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภายใต้วิสัยทัศน์นี้มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการสาธารณะที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการบริการทางการแพทย์ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม การสนับสนุนศิลปวัฒนธรรม อุตสาหกรรมบันเทิงและกีฬา และการสร้างโอกาสทางการศึกษาและอาชีพที่เท่าเทียมสำหรับประชาชน

ทั้งนี้ ซาอุดีอาระเบียได้สนับสนุนทุกภาคส่วนในการบูรณาการอุตสาหกรรมบันเทิงและกีฬาเข้ากับระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยจัดตั้ง DAEM ซึ่งเป็นกองทุนของรัฐ เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมบันเทิงและกีฬา รวมทั้งจูงใจให้นักลงทุนทั้งจากในประเทศและต่างประเทศเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมบันเทิง พร้อมทั้งสนับสนุนนักเขียน นักประพันธ์ รวมถึงผู้กำกับที่มีความสามารถจากทั่วโลกเข้ามาร่วมขับเคลื่อนอุตสาหกรรมบันเทิงของซาอุดีอาระเบีย

2. Thriving Economy (เศรษฐกิจที่เฟื่องฟู) เป็นการเพิ่มความหลากหลายทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล การลงทุนจากต่างประเทศ และการส่งออกสินค้าอื่นที่ไม่ใช่น้ำมัน ผ่านการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจต่อผู้ประกอบการและนักลงทุน ทั้งธุรกิจ SMEs และองค์กรขนาดใหญ่ พร้อมทั้งวางระบบการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและเสริมสร้างศักยภาพของประชาชน เพื่อเพิ่มอัตราการจ้างงานของประชาชน

ภายในประเทศ เนื่องจากรัฐบาลมองว่าทักษะและความสามารถของเยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการสร้างโอกาสต่างๆ

3. Ambitious Nation (ชาติแห่งความทะเยอทะยาน) แสวงหาแหล่งรายได้ใหม่ๆ และสร้างรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-government) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของบริการภาครัฐ รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อประชากรภาคเอกชน และหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร

อย่างไรก็ดี สามารถสรุปวัตถุประสงค์ของวิสัยทัศน์ฯ ได้ทั้งสิ้น 12 ประการ ดังนี้ (Ati Ranjan, 2016)

1. **การแปรรูปให้เป็นเอกชน (Privatization)** ซาอุดีอาระเบียผลักดันการขายหุ้นของ ARAMCO ซึ่งเป็นบริษัทน้ำมันของรัฐบาลซาอุดีอาระเบีย ในสัดส่วนที่น้อยกว่าร้อยละ 5 เพื่อเป็นการระดมทุนจากต่างชาติ พร้อมทั้งมุ่งเน้นการโอนกรรมสิทธิ์ของ ARAMCO ไปสู่กองทุนเพื่อการลงทุนสาธารณะ (Public Investment Fund) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการกองทุน เพิ่มผลตอบแทนจากการลงทุน และเสริมสร้างบทบาทของตลาดตราสารหนี้ นอกจากนี้ ซาอุดีอาระเบียลดข้อจำกัดทางกฎหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกในการจดทะเบียนของบริษัทเอกชนในซาอุดีอาระเบีย

2. **กองทุนเพื่อการลงทุนสาธารณะ (Public Investment Fund)** ซาอุดีอาระเบียต้องการเพิ่มการระดมทุนของกองทุน จากเดิม 160 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 2 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ผ่านการขายหุ้นของ ARAMCO พร้อมทั้งตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือชาติอื่นๆ

3. **การท่องเที่ยว (Tourism)** เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวผ่านการนำวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์มาเป็นจุดดึงดูด โดยเพิ่มจำนวนพิพิธภัณฑ์ และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายจากเดิมที่มุ่งเน้นเพียงกลุ่มผู้แสวงบุญ ไปสู่นักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ผู้แสวงบุญ ยังคงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก โดยตั้งเป้าหมายในการเพิ่มจำนวนผู้แสวงบุญจากเดิม 8 ล้านคนต่อปี เป็น 15 ล้านคนต่อปี ซึ่งรัฐบาลได้พัฒนาระบบคมนาคม พร้อมทั้งร่วมกับภาคเอกชนพัฒนาอุตสาหกรรมโรงแรมและการบริการ เพื่อรองรับจำนวนผู้แสวงบุญที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต อาทิ การขยายสนามบิน และการสร้างรถไฟไปยังมักกะห์ การพัฒนากระบวนการขอวีซ่าผ่านระบบ E-Service และการกำหนดมาตรฐานโรงแรมและที่พัก

4. **การศึกษา (Education)** รัฐบาลวางแผนที่จะผลักดันมหาวิทยาลัยในซาอุดีอาระเบียอย่างน้อย 5 แห่งให้อยู่ในกลุ่มมหาวิทยาลัยชั้นนำ 200 แห่งทั่วโลก ภายในปี 2573 อย่างไรก็ตาม

รัฐบาลได้เปิดตัวโครงการ IRTIQAА เพื่อประเมินประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษาที่มีต่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเยาวชนผ่านการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง โดยจะกำหนดช่องทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองมากขึ้น แผนดังกล่าวเน้นการสร้างระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดย่อม และองค์กรขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์

5. **ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise: SMEs)** รัฐบาลมีเป้าหมายในการเพิ่มสัดส่วน SMEs ต่อ GDP ของประเทศ จากเดิมร้อยละ 25.6 เมื่อปี 2565 มาสู่อ้อยละ 35 ภายในปี 2573 (พ.ร.พ.จ. นันทรา มาศ และคณะ, 2566) รัฐบาลจึงต้องการส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs ผ่านการผ่อนปรนกฎระเบียบ รวมทั้งเพิ่มการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการแข่งขัน และสร้างความหลากหลายในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลจะสนับสนุนให้สถาบันการเงินจัดสรรเงินทุนสูงสุด อยู่ที่ร้อยละ 20 ให้กับ SMEs ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มโอกาสการจ้างงานให้แก่ประชาชนภายในประเทศ รวมทั้งเพิ่มสัดส่วนรายได้ GDP ประเทศให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

6. **การตั้งถิ่นฐานของชาวต่างชาติ (Expatriates)** รัฐบาลวางแผนที่จะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และการทำงานของชาวต่างชาติที่พำนักอยู่ที่ซาอุดีอาระเบีย โดยเพิ่มกรรมสิทธิ์ในการถือครองอสังหาริมทรัพย์ในบางพื้นที่ ปรับปรุงคุณภาพชีวิต อนุญาตให้มีการจัดตั้งโรงเรียนเอกชนมากขึ้น พร้อมทั้งปรับปรุงระบบการออกวีซ่า และใบอนุญาตพำนักให้มีประสิทธิภาพและสะดวกมากขึ้น

7. **สังคม (Social)** รัฐบาลสนับสนุนการพัฒนาทักษะและฝึกอบรมที่จำเป็นสำหรับแรงงาน รวมถึงการส่งเสริมการประกันสุขภาพภาคเอกชนเพื่อปรับปรุงการเข้าถึงบริการทางการแพทย์

8. **อสังหาริมทรัพย์ (Housing)** รัฐบาลออกกฎหมายและข้อบังคับ ส่งเสริมให้ภาคเอกชนสามารถสร้างบ้าน และจัดหาเงินทุน เพื่อจำนองบ้าน หรือวางแผนการถือครองอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ประชาชน

9. **เงินอุดหนุนและภาษี (Subsidies and Taxes)** การงดเว้นการเก็บภาษีรายได้ และภาษีมูลค่าเพิ่มจากประชาชน เพื่อช่วยให้ประชาชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น พร้อมทั้งให้การสนับสนุน

10. **ด้านการทหาร (Military)** เป็นการตอบสนองของความต้องการทางทหาร ถือเป็นสร้างโอกาสในการทำงานให้กับประชาชน ทั้งนี้ ซาอุดีอาระเบียมีแผนการปรับค่าใช้จ่ายด้านยุทโธปกรณ์มากขึ้น ภายในปี 2573

11. **ความหลากหลายทางเศรษฐกิจ (Diversification of Economy)** แปรรูปทรัพย์สินของรัฐให้เป็นรัฐวิสาหกิจ โดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น พร้อมทั้งร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง รวมถึงการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล

12. **เป้าหมายอื่นๆ (Other Qualitative Goals)** การปรับปรุงคุณภาพการบริการของรัฐ โดยเฉพาะด้านสาธารณสุข การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจเพื่อดึงดูดผู้ที่มีความสามารถ และการลงทุนที่ดีจากทั่วโลก โดยใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางยุทธศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ

ทั้งนี้ Saudi Vision 2030 ได้จัดตั้งโครงการ เพื่อขับเคลื่อนทั้ง 3 เสาหลักรวมทั้งสิ้น 40 โครงการ โดยมีโครงการที่สำคัญ คือ เมืองแห่งอนาคตใหม่ หรือ NEOM (Neo-Mustaqbal) ซึ่งเปิดตัวในปี 2560 ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ มีขนาดโครงการกว่า 26,500 ตารางกิโลเมตร เป็นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีแบบครบวงจรภายใต้ Public Investment Fund โดยมุ่งเน้นที่จะจัดตั้งเป็นแหล่งรวมเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย มีระบบเทคโนโลยีเชิงอัจฉริยะในการบริหารจัดการเมือง ควบคู่กับการใช้งานระบบพลังงานที่ยั่งยืน โครงการ NEOM มีเป้าหมายที่จะเป็นตัวอย่างของการพัฒนาที่เป็นระบบและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นที่จะเป็นศูนย์กลางสำคัญของกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน เช่น เทคโนโลยีด้านดิจิทัล การขนส่งอนาคต และการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่ยั่งยืน โดยเปิดโอกาสให้นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศที่สนใจเข้ามาลงทุนในโครงการต่างๆ ภายในโครงการ NEOM อันประกอบด้วย โครงการ The Line, Oxagon, Trojena และ Sindalah ทั้งนี้ คาดว่าจะสามารถสร้างงานมากกว่า 380,000 ตำแหน่งภายในปี 2573

สำหรับโครงการ The Line เปิดตัวในปี 2565 ตั้งอยู่ภายในโครงการ NEOM มีความยาว 170 กิโลเมตร รวมพื้นที่ทั้งหมด 34 ตารางกิโลเมตร และรองรับประชากรได้กว่า 9 ล้านคน โดยผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตแบบชุมชนเมืองและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายในการใช้พลังงานหมุนเวียนอย่างสมบูรณ์ (NEOM, 2022)

นอกจากนี้ โครงการ Saudi Green Initiative (SGI) และ Middle East Green Initiative (MGI) เปิดตัวในปี 2564 มีจุดประสงค์เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ หรือ Net Zero Emissions ภายในปี 2603 ผ่านแนวทางเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน (the Circular Carbon Economy) ซึ่งเป็นกรอบการทำงานทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นด้านการจัดการทรัพยากรอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่ให้มีส่วนใดถูกทิ้งอย่างสูญเปล่า (สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็ก, 2565) และยังคงการเปลี่ยนแปลงประเทศไปสู่เศรษฐกิจสีเขียว หรือ Green Economy โดยมีแนวทางในการทำงานของทั้ง 2 โครงการ ได้แก่ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การปลูกป่า และการปกป้องผืนดินและทางทะเล

อย่างไรก็ดี โครงการข้างต้นสอดคล้องกับนโยบาย Bio-Circular-Green (BCG) Economy ของไทย ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมที่มุ่งเน้นการพัฒนา 3 เศรษฐกิจไปพร้อมกัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) มุ่งสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรชีวภาพ เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าหรือยาวนานที่สุด และเศรษฐกิจสีเขียว ที่คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ทำให้ทั้ง 2 ประเทศเห็นพ้องในการสร้างความร่วมมือผ่านการร่วมวิจัยและลงทุนทั้งในรูปแบบพลังงานดั้งเดิม พลังงานสะอาด และพลังงานหมุนเวียน เนื่องจากซาอุดีอาระเบียเป็นประเทศผู้ค้าและมีแหล่งสำรองน้ำมันอันดับต้นๆ ของโลก ตลอดจนมีวิทยาการด้านพลังงานที่ทันสมัย ขณะที่ไทยมีเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ที่พร้อมรองรับการวิจัย พัฒนา และการลงทุนแห่งอนาคต

จะเห็นได้ว่า วิสัยทัศน์ Saudi Vision 2030 สะท้อนทฤษฎี Economic Liberalism เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของวิสัยทัศน์ฯ คือการปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งเพิ่มความหลากหลายทางเศรษฐกิจ เพิ่มอัตราการลงทุนจากต่างประเทศ เพื่อลดการพึ่งพารายได้จากอุตสาหกรรมน้ำมัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30-40 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) นอกจากนี้ การผลักดัน ARAMCO หรือ Saudi Arabian Oil Company ซึ่งเป็นบริษัทที่ถือครองและดำเนินงานโดยรัฐบาลซาอุดีอาระเบีย มาตั้งแต่ปี 1981 เข้าสู่ตลาดหุ้น ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของซาอุดีอาระเบีย อีกทั้งสะท้อน Privatization ได้อย่างชัดเจน โดยรัฐบาลซาอุดีอาระเบียตั้งเป้าหมายในการขายหุ้นน้อยกว่าร้อยละ 5 ของมูลค่ารวม เพื่อระดมทุนจากต่างชาติ ทั้งนี้ ในปี 2562 รัฐบาลดำเนินการขายหุ้น IPO ของ ARAMCO คิดเป็นร้อยละ 1.5 ของมูลค่ารวมบริษัทฯ สร้างรายได้ให้แก่ซาอุดีอาระเบียสูงถึง 2.56 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ

บทที่ 4

โอกาสและความท้าทายของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย

การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย ในสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นำมาซึ่งสร้างความร่วมมือและการพัฒนาร่วมกันในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การนำกรอบแนวคิด SWOT มาทำการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพที่สามารถนำมาพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้มีเสถียรภาพ รวมถึงข้อจำกัดที่อาจส่งผลต่อการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศ โดยสามารถวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิด SWOT ได้ดังนี้

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ul style="list-style-type: none">• ไทยมีผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ• การบริการทางการแพทย์ของไทยได้รับการยอมรับจากชาวต่างชาติ และนิยมเดินทางมาเข้ารับการรักษาที่ไทย• ไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงสำหรับชาวต่างชาติ	<ul style="list-style-type: none">• ผู้ประกอบการไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าฮาลาล หรือการขอการรับรองฮาลาล• แรงงานไทยยังขาดทักษะทางด้านภาษา อาทิ ภาษาอังกฤษ และภาษาอาหรับ• ขีดความสามารถของสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่เพียงพอรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวในปริมาณมาก
โอกาส	อุปสรรค
<ul style="list-style-type: none">• ซาอุดีอาระเบียมีปัญหาอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการ• ชาวตะวันออกกลางนิยมเดินทางมาเข้ารับการรักษาพยาบาลที่ไทย• ซาอุดีอาระเบียอยู่ระหว่างก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการ อาทิ NEOM, The Line จึงต้องการวัสดุก่อสร้าง และต้นไม้จำนวนมาก• ซาอุดีอาระเบียเป็นผู้นำทางด้านพลังงาน โดยทั้ง 2 ประเทศมีความสนใจในประเด็นพลังงานทดแทน	<ul style="list-style-type: none">• ความสัมพันธ์ หยุดชะงักนานกว่า 30 ปี• มาตรการ Saudization ที่มุ่งเน้นการจ้างแรงงานในประเทศ• ยังไม่มีความตกลง FTA• ยังไม่มีการงดเว้นวีซ่าสำหรับหนังสือเดินทางทั่วไป

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิด SWOT

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปโอกาสและความท้าทายในความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย ได้ดังนี้

1. โอกาสของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย

การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจจาก Saudi Vision 2030 รวมถึงการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบียภายหลังการลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตมานานกว่า 30 ปี ถือเป็นโอกาสสำคัญของไทยในการฟื้นฟูความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศคู่ค้าที่มีศักยภาพอย่างซาอุดีอาระเบียอีกครั้ง ซึ่งไทยมีโอกาสทางความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ดังนี้

1.1 การค้าและการส่งออก สินค้าเกษตรส่งออก 5 อันดับแรก คือ ผลไม้ ข้าว ไก่ มันสำปะหลัง และยางพารา มีมูลค่าการส่งออกรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 87.7 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรทั้งหมด

การส่งออกของไทยไปยังตลาดซาอุดีอาระเบียเติบโตอย่างก้าวกระโดดภายหลังการฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูต โดยปัจจุบันซาอุดีอาระเบียเป็นคู่ค้าอันดับที่ 17 ของไทย และอันดับที่ 2 ในภูมิภาคตะวันออกกลาง ในปี 2566 มีมูลค่าการค้าระหว่างกัน อยู่ที่ 8,796.44 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (305,738.80 ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ 1.53 ของการค้าทั้งหมดของไทย (โพสท์ทูเดย์, 2567) โดยซาอุดีอาระเบียเป็นตลาดส่งออกข้าวอันดับที่ 5 ของภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งไทยส่งออกข้าวไปซาอุดีอาระเบีย ประมาณ 15,000 – 30,000 ตันต่อปี อีกทั้งยังมีข้าวชนิดที่มีค่าดัชนีน้ำตาล (Glycemic Index: GI) ต่ำ เหมาะสำหรับคนรักสุขภาพ จึงเป็นโอกาสอันดีในการขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่กลุ่มคนรักสุขภาพในซาอุดีอาระเบีย (กระทรวงพาณิชย์, 2567) ทั้งนี้ สินค้าของไทยที่เป็น Rising Star ในตลาดซาอุดีอาระเบีย ได้แก่ กลุ่มอาหาร อาทิ อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ และกลุ่มวัสดุก่อสร้าง

ไทยมีความได้เปรียบในการผลิตสินค้าที่หลากหลายและได้มาตรฐาน โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภค จึงตอบสนองความต้องการของตลาดทุกด้านได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสินค้าทางการเกษตร รวมถึงผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปของไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพสูง จึงถือเป็นจุดแข็งที่สำคัญของไทย เนื่องจากผลผลิตในซาอุดีอาระเบียไม่เพียงพอต่อการบริโภคในประเทศ

อีกหนึ่งโอกาสที่สำคัญคือการส่งออกสินค้าฮาลาล โดยปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย (The Central Islamic Council of Thailand: CICOT) ได้รับ

การรับรอง และผ่านหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานอาหารและยาของซาอุดีอาระเบีย (Saudi Food and Drugs Authority: SFDA) กำหนด ส่งผลให้ไทยสามารถส่งออกสินค้าไปยังซาอุดีอาระเบียได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว (สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย, 2566)

ปัจจุบันภูมิภาคตะวันออกกลางนำเข้าสินค้าอาหารฮาลาลจากไทยเป็นลำดับที่ 24 มีมูลค่านำเข้าประมาณปีละ 1,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 1.3 ของมูลค่านำเข้าสินค้าฮาลาลทั้งหมดของภูมิภาค อย่างไรก็ตาม สินค้าฮาลาลของไทยยังคงมีโอกาสขยายตัวในภูมิภาคตะวันออกกลางได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากซาอุดีอาระเบีย รวมถึงกลุ่มประเทศ GCC ยังคงต้องการอาหารฮาลาลที่เป็นอาหารแห้งและอาหารกระป๋องเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป อาทิ ปลาทูน่ากระป๋อง รวมถึงสินค้าที่ต้องการนำเข้าจากไทย ประกอบด้วย ข้าว ผัก/ผลไม้กระป๋องและแปรรูป โดยเฉพาะสับปะรดและข้าวโพดหวานกระป๋อง ผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปต่างๆ น้ำตาลทราย และเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.)

สำหรับวัสดุก่อสร้างและต้นไม้ เป็นอีกหนึ่งกลุ่มสินค้าส่งออกที่สำคัญ เนื่องจากการดำเนินการตาม Saudi Vision 2030 นั้น จำเป็นต้องก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการ NEOM ที่มีพื้นที่มากถึง 26,500 ตารางกิโลเมตร สินค้าวัสดุก่อสร้าง อาทิ ปูนซีเมนต์ เหล็ก ไม้ จึงได้รับประโยชน์จากโครงการฯ ดังกล่าว ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2567 บริษัท Vision Ambassadors บริษัทที่ปรึกษาด้านการค้า การลงทุนระหว่างประเทศจากซาอุดีอาระเบีย ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) กับบริษัท ชัสเทนเนเบิ้ล ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด เพื่อส่งออกต้นไม้ล้อมจากไทยไปสู่ซาอุดีอาระเบีย และกลุ่มประเทศ GCC โดยตั้งเป้าส่งออกต้นไม้ล้อมไว้ที่ 10 ล้านต้น เพื่อตอบโจทย Saudi Arabia Green initiative (SGI) ที่ต้องการต้นไม้ 1 หมื่นล้านต้น ทั้งนี้ มีพันธุ์พืชในไทยอีกกว่า 200 ชนิดที่สามารถปลูกได้ภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยการส่งออกไม้ล้อมในครั้งนี้เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศและเกษตรกรไทยผู้ปลูกไม้ล้อมอย่างยั่งยืน (กรุงเทพธุรกิจ, 2567)

1.2 การบริการทางการแพทย์ การบริการทางการแพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์ของไทยได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากต่างชาติ โดยเฉพาะชาวอาหรับ เนื่องจากบุคลากรมีความรู้ความชำนาญ และโรงพยาบาลมีการบริการที่อำนวยความสะดวกต่อชาวต่างชาติ อย่างไรก็ตาม มีการคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรของซาอุดีอาระเบียจะเพิ่มขึ้น อีกทั้งอายุขัยเฉลี่ยของประชากรก็เพิ่มขึ้นจาก 73.1 ปี เป็น 76.1 ปี สำหรับผู้ชาย และจาก 78.4 ปี เป็น

81.3 ปี สำหรับผู้หญิง ส่งผลให้ซาอุดีอาระเบียมีแนวโน้มที่จะมีอุปสงค์ต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับมารดาและทารก รวมถึงบริการทางด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ซึ่งปัจจุบันซาอุดีอาระเบียยังคงขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาล และเตียงสำหรับคนไข้ (พิเศษพร วดวงศ์ และศรัณย์ ศานติศาสตร์, 2566) นี่จึงเป็นโอกาสสำคัญในการทำการตลาด ประชาสัมพันธ์การบริการทางการแพทย์ของไทย รวมถึงการเข้าไปลงทุนทางการแพทย์ในซาอุดีอาระเบีย

ปัจจุบันเครือข่าย BDMS ตั้งเป้าหมายในการเพิ่มรายได้ผู้ป่วยซาอุดีอาระเบีย จาก 100 ล้านบาท ในปี 2565 เป็น 600-700 ล้านบาท ในอีก 3-4 ปีข้างหน้า ผ่านการจัดตั้งบริษัทย่อยในซาอุดีอาระเบีย เพื่อดำเนินงานด้านการตลาด การโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ ขณะที่โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์มีรายได้จากผู้ป่วยกลุ่มประเทศ GCC ปรับตัวสูงขึ้นระหว่างปี 2565-2566 ซึ่งคาดว่าจะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.3 อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง จากรายงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พบว่า ในปี 2566 มีจำนวนรายนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคตะวันออกกลางที่เดินทางเข้าไทยเพิ่มขึ้น อยู่ที่ 149,000-156,000 คน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้น อยู่ที่ 92,251 บาทต่อคน จากเดิม 81,000 บาทต่อคน ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการเข้าใช้บริการทางการแพทย์ นับว่านักท่องเที่ยวจากตะวันออกกลางมีการใช้จ่ายต่อทริปสูงกว่านักท่องเที่ยวจากทวีปอเมริกาและยุโรป (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) อย่างไรก็ตาม ททท. คาดว่าในปี 2567 จะมีนักท่องเที่ยวจากซาอุดีอาระเบียเดินทางมาไทยมากกว่า 300,000 คน และจะสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ประมาณ 27,675 ล้านบาท (พรไพลิน จุลพันธ์, 2566)

1.4 การแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับพลังงานหมุนเวียน ซาอุดีอาระเบียมีบทบาทเป็นผู้นำทางด้านอุตสาหกรรมน้ำมัน รวมถึงอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน ทั้งยังเป็นประเทศคู่ค้าที่มีแหล่งสำรองน้ำมัน และวิทยาการด้านพลังงานที่ทันสมัย ถือเป็นโอกาสของอุตสาหกรรมพลังงานไทย ในการการร่วมวิจัย แลกเปลี่ยนความรู้ และลงทุน ทั้งในรูปแบบพลังงานดั้งเดิม พลังงานสะอาด และพลังงานหมุนเวียน เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทางด้านพลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ดี ในปี 2565 กระทรวงพลังงานของไทยและกระทรวงพลังงานของซาอุดีอาระเบียลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านพลังงานระหว่างกระทรวง

พลังงานแห่งราชอาณาจักรไทยกับกระทรวงพลังงานแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการแสวงหาความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ระหว่างไทยกับซาอุดีอาระเบียด้านพลังงานในมิติต่างๆ เช่น ความร่วมมือด้านปิโตรเลียม เชื้อเพลิงไฮโดรเจน พลังงานที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือก่อให้เกิดมลภาวะอย่างน้อยที่สุดในทุกขั้นตอนนับตั้งแต่การผลิต เทคโนโลยีการดักจับและกักเก็บคาร์บอน การพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนและเทคโนโลยีคาร์บอนต่ำ การส่งเสริมนวัตกรรมด้านพลังงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับด้านพลังงาน เป็นต้น (สปริงนิวส์, 2565)

1.5 ตลาดแรงงาน แรงงานไทยถือเป็นแรงงานที่เป็นที่ต้องการของตลาดเนื่องจากแรงงานไทยมีจุดแข็งอันเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ยอมรับ คือ เป็นแรงงานที่มีทักษะเฉพาะทางและมีศักยภาพสูง โดยเฉพาะแรงงานฝีมือ งานบริการ และงานช่าง ทั้งยังมีความอดทน สุภาพเรียบร้อย และไม่ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นที่ต้องการอย่างมากในซาอุดีอาระเบีย โดยแรงงานต่างชาติที่ซาอุดีอาระเบียต้องการมากที่สุด คือ กลุ่มแรงงานทักษะสูง อาทิ วิศวกร อุตสาหกรรม อาชีพเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รองลงมาคือ กลุ่มแรงงานกึ่งทักษะ เช่น พ่อครัว ช่างกึ่งฝีมือ ภาคท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงงานก่อสร้าง และงานซ่อมบำรุง เนื่องจากชาวซาอุดีอาระเบียจะไม่ทำงานในกลุ่มงาน 3D อันประกอบด้วย Difficult (งานหนัก) Dirty (งานสกปรก) และ Dangerous (งานอันตราย) (อริสรา อัครพิสิฐ, 2565)

2. ความท้าทายของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย

แม้แนวโน้มความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบียจะเป็นไปในทิศทางที่ดี แต่ยังคงมีความท้าทาย รวมถึงข้อจำกัดอยู่บางประการ ดังนี้

2.1 ความท้าทายต่อขีดความสามารถของไทยในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น และการควบคุมประสิทธิภาพหรือคุณภาพของสินค้าและบริการ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทย แต่ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ย่อมส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นส่วนๆ ได้ดังนี้

1) การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวอาจทำให้สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ มิใช่เพียงสถานที่ท่องเที่ยว แต่รวมถึง

ท่าอากาศยาน และระบบขนส่งทุกประเภท จึงจำเป็นต้องมีการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเดินทางและเที่ยวชมให้เพียงพอและสะดวกสบายขึ้น เพื่อให้การเดินทางของนักท่องเที่ยวมีความราบรื่น และปลอดภัย

2) การควบคุมคุณภาพของบริการ ความเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวอาจทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมคุณภาพของบริการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

3) การจัดการกับสิ่งแวดล้อม การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวอาจมีผลต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง เช่น การจัดการการเสี่ยงในพื้นที่ท่องเที่ยว การจัดการโลหะหนัก และการจัดการสารเคมี ซึ่งต้องมีการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพที่ดี

นอกจากนี้ ความต้องการของสินค้าส่งออกที่เพิ่มขึ้น อาจทำให้คุณภาพของสินค้าไม่ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ ซึ่งถือเป็นความท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากการรักษามาตรฐานสินค้าและการประกันคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าในตลาด ดังนั้น การตรวจสอบและการทดสอบสินค้าเป็นขั้นตอนสำคัญในการยืนยันคุณภาพของสินค้าที่ส่งออก

2.2 Saudization ซาอุดีอาระเบียถือเป็นตลาดแรงงานที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยมีสัดส่วนแรงงานต่างชาติ อยู่ที่ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด การพึ่งพาแรงงานต่างชาติมากเกินไปทำให้รัฐบาลกำหนดมาตรการ Saudization ในการจัดระเบียบตลาดแรงงานในประเทศ ผ่านการสร้างการตระหนักรู้แก่สังคมซาอุดีอาระเบียให้เกิดการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและพฤติกรรมการทำงานใหม่ รวมทั้งเร่งปฏิรูประบบการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร รวมถึงยกระดับหลักสูตรและสาขาวิชาให้หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนี้ รัฐบาลกำหนดให้ภาครัฐและภาคเอกชนต้องจ้างชาวซาอุดีอาระเบียเข้าทำงานคิดเป็นร้อยละ 20 ของลูกจ้างทั้งหมด และต้องเพิ่มขึ้นทุกปีในอัตราเดียวกัน เพื่อลดการจ้างแรงงานต่างชาติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เพื่อลดปัญหาการว่างงานของชาวซาอุดีอาระเบียที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากปัจจัยข้างต้นอาจส่งผลกระทบต่ออัตราการจ้างงานของแรงงานไทยในฐานะแรงงานต่างชาติ ไทยจึงจำเป็นต้องยกระดับคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของแรงงาน เพื่อให้แรงงานไทยมีศักยภาพเพียงพอต่อการแข่งขันของตลาดแรงงานต่างชาติ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

Saudi Vision 2030 ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของซาอุดีอาระเบีย ในการลด การพึ่งพารายได้หลักจากน้ำมัน และสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ ซึ่งทฤษฎี Economic Liberalism และ Economic Diversification ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากซาอุดีอาระเบียผลักดัน ARAMCO ซึ่งเป็นบริษัทที่ถือครองและดำเนินงานโดยรัฐบาลซาอุดีอาระเบียเข้าสู่ตลาดหุ้น เพื่อ ระดมทุนจากต่างประเทศ อีกทั้งเพิ่มความหลากหลายทางเศรษฐกิจ และอัตราการลงทุนจาก ต่างประเทศ เพื่อลดการพึ่งพารายได้จากอุตสาหกรรมน้ำมันเพียงอุตสาหกรรมเดียว

อย่างไรก็ดี การฟื้นฟูความสัมพันธ์กับไทย ซึ่งผลจากการพบปะอย่างเป็นทางการระหว่าง พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น และเจ้าชายมุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่ง ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย เมื่อปี 2565 นำมาซึ่งการปรับความสัมพันธ์ทางการทูต และ การสร้างความร่วมมือและการพัฒนางานร่วมกันในหลายด้านระหว่างสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่ง Saudi Vision 2030 มีแผนงานและโครงการอันเป็น โอกาสอันดีต่อไทยทางด้านตลาดแรงงาน และการส่งออก อาทิ กลุ่มอาหารแปรรูปและอาหารฮา ลาล กลุ่มวัสดุก่อสร้างและต้นไม้ ซึ่งล้วนแต่เป็นสินค้าที่ต้องการของตลาดซาอุดีอาระเบีย นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวซาอุดีอาระเบียถือเป็นโอกาสต่อการท่องเที่ยว และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการบริการทางการแพทย์ เนื่องจากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อ สูง อย่างไรก็ดี ไทยยังคงมีความท้าทายและข้อจำกัดทางด้านขีดความสามารถของไทย ในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น และการควบคุมประสิทธิภาพหรือคุณภาพของสินค้า และบริการ รวมถึงมาตรการ Saudization ที่ทำให้เกิดข้อจำกัดในการจ้างงานของแรงงานต่างชาติ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. ภาครัฐควรเป็นแกนหลักในการผลักดันการส่งออกของไทยในตลาดซาอุดีอาระเบีย รวมทั้งควรเร่งเจรจาเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างทั้ง 2 ประเทศให้สำเร็จโดยเร็ว เพื่อเพิ่มโอกาสให้ สินค้าไทยสามารถเข้าไปทำตลาดได้มากขึ้น
2. ภาครัฐควรเร่งยกระดับมาตรฐานสินค้า รวมถึงการควบคุมประสิทธิภาพหรือคุณภาพ ของสินค้าและบริการ เพื่อช่วยสร้างความน่าเชื่อมั่นให้กับคู่ค้าในซาอุดีอาระเบียมากขึ้น
3. ภาครัฐควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบและมาตรการทางการค้า และ

ผลักดันผลิตภัณฑ์สินค้าฮาลาลให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

4. ภาครัฐควรยกระดับคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของแรงงาน เพื่อให้แรงงานไทยมีศักยภาพเพียงพอต่อการแข่งขันของตลาดแรงงานต่างชาติ

5. ภาครัฐควรเร่งเจรจาความร่วมมือในการของดเว้นวีซ่าสำหรับหนังสือเดินทางธรรมดา สำหรับประชาชนทั้ง 2 ประเทศ เพื่อผลักดันการท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). **ไทยและซาอุดีอาระเบียปรับความสัมพันธ์ทางการทูตกลับสู่ระดับปกติ ในการเยือนซาอุดีอาระเบียครั้งประวัติศาสตร์ของนายกรัฐมนตรี**. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/thailand-saudi-normalise?cate=5d5bcb4e15e39c306000683b>.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). **สรุปการแถลงข่าวประจำสัปดาห์ วันพุธที่ 26 มกราคม 2565 เวลา 11.00 น. ทาง Facebook Live กระทรวงการต่างประเทศ**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/press-briefing-26-jan-22?cate=5d5bcb4e15e39c306000683d>.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). **สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ม.ค.-ธ.ค. ปี 2566 (เบื้องต้น)**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.mots.go.th/news/category/706>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2567). **รัฐหนุนส่งออกต้นไม้ไปซาอูฯ 10 ล้านต้น ตอบโจทย์ Saudi Arabia Green Initiative**. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1133297>.
- กิตติพิศ พุทธิวนิช. (2564, มิถุนายน). ผลประโยชน์แห่งชาติกับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. **วารสารรัฐศาสตร์วิจารณ์**. 8(15): 1-25.
- กุลลดา เกษบุญชู มีดี. (2556, กรกฎาคม-ธันวาคม). กระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากลของระบบทุนนิยมและลัทธิเสรีนิยมใหม่. **วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ**. 49(2): 7-43.
- ชูชาติ พุฒเพ็ญ. (2559). **JASTA เปิดแผลรอยร้าวความสัมพันธ์ซาอู-สหรัฐฯ**. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2567, จาก https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=37107&filename=article_translate.
- ไทยพีบีเอส. (2565). **“ไทย-ซาอูฯ” ต่อยอดความสัมพันธ์ลงนาม MOU 5 ฉบับ**. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/321704>.
- ไทยพีบีเอส. (2565). **กรม. เห็นชอบ MOU ไทย-ซาอูฯ หนุนท่องเที่ยว-พลังงาน ยกเว้นวีซ่า**. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/321546>.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). **เจาะตลาดอาหารฮาลาลท่ามกลางการระบาด COVID-19**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก

https://www.ditp.go.th/contents_attach/709499/709499.pdf.

เนชั่นทีวี. (2565). **ประเทศไทยอยู่ตรงไหนใน Saudi Vision 2030 แผนปฏิรูปเศรษฐกิจซาอุดี**.

สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2567, จาก <https://www.nationtv.tv/news/378861937>.

พรพจน์ นันทรามาศ และคณะ. (2566). **ส่องโอกาสของธุรกิจไทยกับซาอุดีอาระเบีย**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก

https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesSlideInfographic_483Slide_Saudi_Arabia.pdf.

พรไพลิน จุลพันธ์. (2566). **'ททท.' ดึงเศรษฐกิจซาอุดีฯ เทียวไทยปี 67 ชูเป้า 3 แสนคน ปีมรายได้ 2.7 หมื่นล้าน**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก

<https://www.bangkokbiznews.com/business/business/1104418>.

พิเศษพร วดวงศ์ และศรัณย์ ศานติศาสตร์. (2566). **ฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย-ซาอุดีฯ ไทยได้อะไร? และโอกาสของอุตสาหกรรม Healthcare**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก

<https://nida.ac.th/thai-saudi-relations/>.

โพสต์ทูเดย์. (2567). **รมว.พาณิชย์ซาอุดีฯ เตรียมนำรัฐ-เอกชนเยือนไทย ผลักดันมูลค่าการค้าลงทุน**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.posttoday.com/smart-sme/708546>.

มานุษย์ อารีย์. (2560). **เกาะติดทรมัมป์กับโลกมุสลิม จากนโยบายสู่การปฏิบัติ (ตอนที่ 11/3): ความสัมพันธ์สหรัฐ-ซาอุดีอาระเบีย และนโยบายของทรมัมป์**. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2567, จาก <https://deepsouthwatch.org/th/node/11019>.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2548). **ฉันทามติวชิงตัน**. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2567, จาก <http://www.rangsun.econ.tu.ac.th/data/03/03-02-02-ฉันทามติวชิงตัน.pdf>

รุ่งฤทธิ์ เพ็ชรรัตน์. (2565). **Saudi Vision 2030 วิสัยทัศน์ใหม่ราชวงศ์รัฐริมาอ่าว ฟื้นความสัมพันธ์ 30 ปี หลังคดี เพชรซาอุดี**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://plus.thairath.co.th/topic/politics&society/101013>.

ศราวดี อารีย์. (2563). **ไทย-ซาอุดีอาระเบีย: จากสัมพันธ์แตกร้างสู่ก้าวอย่างแห่ง "มิตรภาพใหม่"**. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2567, จาก <http://www.ias.chula.ac.th/article/ไทย-ซาอุดีอาระเบีย-จากส/>.

- สถานเอกอัครราชทูต ณ เฮลซิงกิ. (2562). **การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2566, จาก [https://helsinki.thaiembassy.org/th/page/65202-การวิเคราะห์-swot-\(swot-analysis\)?menu=5f28fef3d3a8ab75420d47d3](https://helsinki.thaiembassy.org/th/page/65202-การวิเคราะห์-swot-(swot-analysis)?menu=5f28fef3d3a8ab75420d47d3).
- สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย. (2566). **สินค้าฮาลาลไทยส่งออกไปซาอูฯ ได้สำเร็จ หลังสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้รับรองจาก SFDA ซาอูฯ**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก <https://nbt2hd.prd.go.th/th/content/category/detail/id/2153/iid/190381>.
- สปริงนิวส์. (2565). **ไทย-ซาอูฯ ลงนามความร่วมมือส่งเสริมนวัตกรรมธุรกิจพลังงาน เน้นพลังงานสะอาด**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.springnews.co.th/keep-the-world/832410>.
- สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็ก. (2565). **ทำไมต้อง Circular Economy ทางรอดของธุรกิจ**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก <https://globalcompact-th.com/WhyCircularEconomy>.
- สำนักข่าวกรอง. (2565). **ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ 2565: ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย (Kingdom of Saudi Arabia)**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก https://www.nia.go.th/media/almanac/2022/01ซาอุดอาระเบีย_2565.pdf.
- สำนักข่าวไทย. (2566). **EXIM BANK และผู้ประกอบการไทย 'โซว์จุดขายใช้จุดแข็ง' ส่ง Soft Power เจาะตลาดซาอูฯ**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://tna.mcot.net/business-1177712>.
- สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2565). **กลเกมการเมืองไบเดนทำสัมพันธ์มึนๆ-ซาอูฯ ร้าวยากผสาน**. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.ryt9.com/s/iq41/3310894>.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **BCG เป็นมายังไง?**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.bcg.in.th/background>.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **โมเดลเศรษฐกิจ บีซีจี**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.nxpo.or.th/th/bcg-economy/>.
- อริสรา อัครพิสิฐ. (2565, สิงหาคม-ธันวาคม). **วิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030: โอกาสและความท้าทายของตลาดแรงงานไทย**. *สยามวิชาการ*. 23(41): 58-76.

เอกสารภาษาอังกฤษ

Ati Ranjan. **Saudi Arabia's Vision 2030 to Transform Its Oil-Dependent Economy.**

Accessed June 20, 2024, from <https://www.thestreet.com/markets/saudi-arabia-s-vision-2030-to-transform-its-oil-dependent-economy-13554896#:~:text=The%20oil-dependent%20Kingdom%20of%20Saudi%20Arabia%20has%20a,exports%20for%20more%20than%2070%25%20of%20government%20revenue.>

Bluebik. (2563). **SWOT Analysis เครื่องมือเพื่อการวางแผนแนวทางธุรกิจอย่างมีหลักการ.**

สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2566, จาก

[https://bluebik.com/th/blogs/2827#:~:text=SWOT%20Analysis%20เป็นเครื่องมือสำหรับ,เสียง\)%20สำหรับพัฒนาความสามารถ.](https://bluebik.com/th/blogs/2827#:~:text=SWOT%20Analysis%20เป็นเครื่องมือสำหรับ,เสียง)%20สำหรับพัฒนาความสามารถ.)

Buchan, James (2006). **The Authentic Adam Smith: His Life and Ideas.** W.W. Norton & Company.

Coase, R. H. (1976). Adam Smith's View of Man. *The Journal of Law and Economics*. 19 (3): 529–546.

Firoz Alam et al. (2023). **An Investigation of Saudi Arabia's Ambitious Reform Programme with Vision 2030 to Incentivise Investment in the Country's Non-Oil Industries.** Accessed November 15, 2023, from <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/6/5357>.

Kingdom of Saudi Arabia. (2023). **AN AMBITIOUS VISION FOR AN AMBITIOUS NATION; OVERVIEW.** Accessed November 15, 2023, from <https://www.vision2030.gov.sa/en/vision-2030/overview/>.

Layla Moheyeldin. (2023). **What Saudi Vision 2030 Means for the Future of Oil-Dependent Economies.** Accessed June 20, 2024, from <https://www.glimpsefromtheglobe.com/features/analysis/what-saudi-vision-2030-means-for-the-future-of-oil-dependent-economies/>.

Melissa Ho. (2019). **Saudi Arabia: Vision 2030 Progress, Opportunities and Outlook.** Accessed November 15, 2023, from <https://research.hktdc.com/en/article/MzUyODI2ODkw>.

- Nadia Yusuf & Miltiadis D, Lytras. (2023). **Competitive Sustainability of Saudi Companies through Digitalization and the Circular Carbon Economy Model: A Bold Contribution to the Vision 2030 Agenda in Saudi Arabia**. Accessed November 15, 2023, from <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/3/2616>.
- NEOM. (2022). **HRH CROWN PRINCE MOHAMMED BIN SALMAN ANNOUNCES DESIGNS FOR THE LINE, THE CITY OF THE FUTURE IN NEOM**. Accessed June 20, 2024, from <https://www.neom.com/en-us/newsroom/hrh-announces-theline-designs>.
- Simmons Beth A, Dobbin Frank, Garrett Geoffrey. (2006). Introduction: The International Diffusion of Liberalism. *International Organization*. 60 (4): 781–810.
- Thai PBS World. (2022). **New Chapter in Thailand-Saudi Ties: A Happy Ending to a Bitter Saga?**. Accessed November 15, 2023, from <https://www.thaipbsworld.com/new-chapter-in-thailand-saudi-ties-a-happy-ending-to-a-bitter-saga/>.

ประวัติผู้เขียน

